

2000

Freanătul școalei

Revistă de Pedagogie
și Cultură Generală
a Invățătorilor din județul Cluj

FREAMĂTUL ȘCOALEI

Revistă de Pedagogie și Cultură Generală a învățătorilor din jud. Cluj

Director:
Vasile Chintoanu
inspector școlar

Redactori resp.:
Nicolae Găgescu
și
Augustin Dordai

Administrator:
Damian Popescu

Correspondența pt. redacție: Școala primară Nr. 18 str. Vânătorilor

Correspondența pt. administrație: D. Popescu Strada Amurg Nr. 17.

COMITETUL FONDATOR:

Dordai Augustin, Chintoanu Vasile, Popescu Damian, Găgescu Nicolae, Moldovan Vasile, Călugăru Vasile, Tăuțan Dumitru, Racofi Gheorghe, Mihoc Eronim, Marin D. Nicolae, Bularda Nicolae, Pop Simion, Orosfoian Silviu, Ciociu Pavel, Onișor Gheorghe, Vasu Dumitru, Trifu Vasile, Matei Simion, Mureșan Ioan, Mitrea Aurel, Pleșa Gheorghe, Stancu Nicolae și Dăneț Ioan

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COMITETUL DE REDACȚIE:

Nicolae Găgescu, Dordai Augustin, Călugăru Vasile, George Racofi, Tăuțan Dumitru

Revista apare la 1 ale fiecărei luni

*

Abonamentul **120 lei** anual.

Pentru autorități și comitetele școlare **150 lei** anual

*

Oricine primește un număr, dacă nu-l înapoiază în timp de 10 zile, se consideră abonat

*

Primim schimb de reviste și cărți pentru recenzii

*

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază

*

Rugăm colaboratorii la revista noastră să trimeată manuscrisele între 1—15 ale fiecărei luni la Redacția: „Freamătul Școalei“, Școala primară de Stat No. 18, Str. Vânătorilor Cluj.

FREAMĂȚUL ȘCOALEI

Măsurarea inteligenței la adulți

INSTRUCȚII ȘI TEHNICA APLICĂRII

2. COTAREA REZULTATELOR

a) *Distribuția punctelor pe teste.* Dăm în tabela de mai jos obiectele care trebuiesc însemnate, formula de cotare și cota maximă a fiecărui test.

TABELA I.

Distribuția punctelor pe teste¹⁾

— Cotarea —

Testul	Partea	Obiectele care trebuiesc însemnate	Câte răspun- suri bune pot fi	Formula de cotare	Cota maximă
I	I	O linie dela gura pisicii la gura șoricelului, o linie dela gura cănelui la ciocul găinii, o cruciuliță deasupra primului copac, un punct deasupra primului copac, un punct deasupra copacului al treilea.	3	B.	6
	II	O cruciuliță în ambele cercuri, o cruciuliță în cercul mic și mijlociu, mâna a II-a.	3		
II	I	Obiectele care trebuiesc notate sunt: scaunul al III-lea, frunza a V-a, câinele al II-lea. (Socotind dela linie spre dreapta).	3	B.	6
	II	Păpușa a III-a, roata a III-a, floarea a IV-a. (Dela linie spre dreapta).	3		

¹⁾ La rubrica „formula de cotare” unde este B. înseamnă că socotim totalul răspunsurilor bune; răspunsurile rele nu sunt luate în considerare. — Amănunte dăm la „îndrumările generale” și „speciale”.

Testul	Partea	Obiectele care trebuiesc însemnate	Câte răspunsuri bune pot fi	Formula de cotare	Cota maximă
III	I	La fiecare figură trebuie însemnată partea care lipsește după cum urmează: gură, ochiu, nas, lingură, coarde, deget, 11 nervure, arătător, ușe, fuștel, hățuri.	11	B.	20
	II	Coadă, ureche, cub, linie, urme, linie curbă spiță, umbra la copacul din mijloc, 9 peaptn în oglindă.	9		
IV		Fiecare rând complectat exact și în întregime.	84	$\frac{B.}{4}$	21
V	I	2 cuburi, 4 cuburi, 6 cuburi, 8 cuburi, 12 cuburi, 15 cuburi, 15 cuburi.	7	B.	13
	II	18 cuburi, 19 cuburi, 10 cuburi, 13 cuburi, 22 cuburi, 20 cuburi.	6		
VI	I	Fiecare serie complectată exact și în întregime.	6	B.	12
	II	Idem.	6		
VII	I	Fiecare patrat să fie tăiat așa fel ca să se obțină figurile alăturate.	6	B.	16
	II	Idem.	4		
	III	Fiecare cruce să fie tăiat în așa fel ca să se obțină toate figurile alăturate.	6		
		Dacă cota totală conține o jumătate de punct, se va mai adăoga o jumătate.	Total 94		

B) INDRUMĂRI GENERALE PENTRU COTAREA REZULTATELOR.

Cota fiecărui test se obține adunând răspunsurile bune¹⁾. Excepție face testul IV, unde suma răspunsurilor bune o împărțim cu 4. Prin urmare la toate testele, în afară de testul IV, cota se obține adunând răspunsurile sau punctele bune. La aceste teste punctele rezolvate rău precum și cele rămase nere-

¹⁾ Răspunsurile considerate ca bune la fiecare test, se pot vedea în tabela I, p. 27—28.

zolvate, nu vor fi luate în considerare. După ce s'a făcut cota fiecărui test și a fost indicată în josul paginei¹⁾, unde este scris „Cota” se trece pe copertă, pagina inițială, cota fiecărui test și se face totalul.

Dacă în rezultatul total avem o jumătate de punct, se va mai adăoga încă o jumătate.

Intrucât în testele noastre este vorba de prinderea înțeleșului fiecărei chestiuni, nu se va ține seama de esteticul execuției; stângăcia nu va fi considerată ca eroare.

O eroare corectată în mod evident nu va fi considerată ca eroare.

C) INDRUMĂRI SPECIALE.

La testul I (partea I) linia dela gura pisicii la gura șoricelului poate fi și întreruptă sau în zig-zag. Linia dela gura cânelui la ciocul găinii e considerată ca bună numai dacă trece pe deasupra iepurelui; ea poate fi întreruptă sau în zig-zag. Rândul trei e considerat ca reușit numai dacă se fac semnele cerute (o cruce și un punct) deasupra copacului I și al III-lea. Dacă semnele sunt inversate sau puse pe copaci, nu se contează.

Partea II-a: Rândul I e reușit dacă cruciulița e făcută în locul derivat din intersecția celor două cercuri. Orice altă așezare a cruciuliței nu e luată în considerare. Rândul al II-lea e reușit dacă cruciulița e făcută în locul derivat din intersecția cercului mic cu cel mijlociu, făcută în locul derivat din intersecția cercului mic cu cel mijlociu, fără însă a fi și în cercul cel mare. Orice altă așezare a cruciuliței nu e luată în considerare. Rândul al III-lea e reușit dacă se însemnează mâna a II-a; se admite orice semn.

La testul II un rând este considerat ca nereușit dacă la dreapta liniei sunt însemnate mai mult decât un obiect, este însemnat un alt obiect decât cel care trebuie, sau nu este însemnat nici unul.

¹⁾ Ne referim la caetul cu testele.

La testul III se admite orice semn care indică lipsa părții respective.

La testul IV se va face sub fiecare desemn semnul care se vede în rândul mai scurt de deasupra. Dacă semnele sunt făcute sub patratul liber de sub fiecare desemn, se iau în considerare. Dar dacă în locurile libere de sub fiecare desemn se imită desemnul respectiv, atunci nu se ia în considerare.

La testul V se va scrie sub fiecare grămadă numărul cuburilor câte sunt în acea grămadă. Se admite indicarea acestui număr și prin liniuțe.

La testul VI fiecare rând complectat exact însemnează un punct. Un rând necomplectat în întregime nu va fi luat în considerare. De asemenea rândul în care vor fi complectate și pătrățelele din interior, nu numai acelea de unde se oprește seria, nu va fi luat în considerare.

În testul VII, partea I—II, fiecare patrat trebuie tăiat în așa fel ca să se poată obține toate figurile alăturate și în aceeași mărime, fără ca în patrat să rămână vre-un loc liber.

În partea III-a fiecare cruce să fie în așa fel tăiată încât să se poată obține toate figurile alăturate și în aceeași mărime, fără ca să rămână vre-un loc liber în cruce.

Ținând seamă de cele spuse mai sus, precum și de Tabela I (p. 27—28), putem conchide următoarele:

La testul I fiecare rând rezolvat corect însemnează un punct

La testul II fiecare rând rezolvat corect însemnează un punct.

La testul III fiecare figură la care este indicată partea care lipsește, însemnează un punct.

La testul IV fiecare semn făcut corect în patratul liber de sub fiecare desemn, însemnează un punct.

La testul V fiecare grămadă având numărul cuburilor exact scris de desubt, însemnează un punct.

La testul VI fiecare rând complectat corect și în întregime, însemnează un punct.

La testul VII fiecare patrat și cruce rezolvată corect, însemnează un punct.

(Va urma).

Tudor Arcan.

Sigmund Freud

În Mai 1936 se împlinesc 80 ani de viață plină de încăierări doctrinare a cunoscutului psihanalist și gânditor vienez Sigmund Freud. Cine își amintește cât de greu s'a destelenit începuturile psihanalizei trebuie să recunoască că acești 80 ani nu numai că formează o vârstă omenească de invidiat, dar însăși prin lungimea lor au dat o mână însemnată de ajutor la precizarea și rectificarea multor puncte din doctrină. Așa s'a și întâmplat, pentru că Freud n'a făcut altceva de câțva timp decât să-și netezească opera tinereței și mai ales să încerce a împăca spiritul timpului cu ea.

Sunt două puncte care au servit cu mari piedici în recunoașterea doctrinei freudiene. Primul punct este de ordin social și îl formează moralismul aproape puritan al secolului al XIX-lea. Datorită în prima linie bisericii catolice și în a doua înșiși naturii culturii, omenirea acestui secol se pare că trăia un acces etic tomnatic care se manifestă în organizația socială destul de favorabil, însă în manifestările spirituale aducea de multe ori un fel de priponeli cu totul nejustificate și revoltătoare. Concepția freudiană prin însuși miezul ei se împărtășea de un parfum cam malițios, sau cam „porngorafic” cum ar spune popii catolici. Să faci din instinctul sexual, pentru care omenirea a creat o adevărată artă cu scopul de a-l ascunde, un motor principal al tuturor acțiunilor omenești, înseamnă primirea unei lupte fățișe cu cultura epocii. Freud luptând să descopere omul a avut de luptat în primul rând, nu cu neputințele sale, ci cu omul însuși care nu se lăsa să fie descoperit. Acest fapt poate servi ca

un exemplu mare și concret despre cum obiectul științei luptă contra subiectului cunoscător.

A doua piedică este de ordin pur științific și constă din neștiința — sau mai bine spus — în știința greșită a medicilor acelei epoci. Era un curent provenit din spiritul pozitivist — materialist (în sens filosofic) că orice boală omenească trebuie să provină din leziuni organice. Dacă cineva este bolnav, înseamnă că o parte a corpului nu funcționează normal, fiind lezată. Așa se credea și despre bolile numite astăzi psihice (histeria și nebuniile de tot felul) că provin din o leziune funcțională a sistemului nervos. La clinicele de psihopați din Viena, unde era docent Freud, nu se făcea altceva decât diseccări anatomice desghio-când nervul din toate părțile ca să vadă de unde vine cauza acestor boli. Concepția lui Freud aduce o idee împrumutată în forma ei brută din Franța (Medicul—Charcot) care susține că aceste boli nu au un substrat organic și că sistemul nervos este perfect sănătos. Cauza acestor boli provine din altă parte; ea este de ordin psihic și nu poate fi descoperită prin cercetări asupra nervului, nici înlăturată prin tratarea lui.

Este un lucru recunoscut de toți că Freud a avut în aceste probleme o ținută de adevărat luptător. Mulțumită lui, astăzi se poate vorbi cu mai multă roșată în față și cu mai puține amețări din partea moralisților de natură intimă omenească atunci când se cere să fie supusă la o cercetare științifică. Dacă în prima luptă a eșit învingător, este de prisos să mai spunem că a doua piedică a fost înlăturată de însuși natura faptelor, pentru că astăzi toate bolile psihice se caracterizează tocmai prin lipsă de leziuni organice și se tratează în consecință.

Atunci care este cauza acestor boli psihice?

Natural că de această cauză nu și-a putut da seama psihologia intelectualistă a secolului al XIX-lea pentru care singurele elemente studiate erau faptele de conștiință. Luând conștiința ca singură lume psihică omenească este evidentă întreaga sărăcie de explicații pe care o dădea psihologia. Marele merit a lui

Freud este de a fi considerat viața conștientă ca un fenomen de a doua mână și de a da un fundal explicativ al multor fapte sufletești în *Inconștient*. Gândirea psihologică până la Freud — îi adevărat — a avut ideia unui inconștient, însă nimeni n'a putut zări virtuțile active ale lui. Inconștientul intelectualiștilor era o împărăție moartă, pentrucă nu conținea decât actele date uitării pentru veșnicie. Freud susține că lucrurile pe care le-au uitat, care se duc în Inconștient și de care vedem că am scăpat, nu mor, ci acționează sub diferite forme dând naștere multor acte omenești. Ex. Cineva ne mânie printr'un gest sau vorbă; această mânie nu o putem manifesta dacă suntem într'o societate, ca să nu fim ridicoli sau imorali. Prin urmare oprim mânia și o dăm oarecum la o parte. Chiar dacă după câțva timp ne-am liniștit, este o greșeală să credem că am scăpat pentru totdeauna de acea pornire mânioasă, pentrucă ea, ascunsă în inconștient, mai curând sau mai târziu ne turbură sub diferite forme deghizate. Societatea prin normele și regulile ei morale silește pe individ la fiecare pas să-și înlătore anumite porniri sau tendințe. Un exemplu tipic din acest punct de vedere și din care Freud a făcut centrul doctrinei sale, ni-l oferă *trebuința sexuală*. Datorită moralei individul este nevoit aproape totdeauna să-și înfrâneze manifestările acestei trebuințe — este silit, cum ar spune o vorbă românească, *să inghită în sec*. Această înfrânare și încercare de înlăturare a unui instinct este ceea ce Freud numește *refulare*. Însă dacă un individ refulează anumite trebuințe, să nu se creadă cătuși de puțin că a scăpat de ele. Aceste trebuințe care din anumite condiții nu au fost satisfăcute, așezate în Inconștient, bat încontinuu la ușa conștientului cerând să li se deschidă și astfel turbură viața individului.

Multe din actele omului care în psihologia intelectualistă rămâneau neexplicate tocmai prin faptul că nimeni nu le găsea nici un sens, sunt conduse de aceste trebuințe refulate în Inconștient. Manifestarea acestor impulsuri se împarte în doctrina lui Freud în 4 categorii.

Prima categorie o formează așa numitele *acte manqué* care sunt o serie de lapsuri, de uitări inexplicabile ce se întâmplă în mod obișnuit tuturor oamenilor. Ex.: Un medic vienez descoperise un lucru important, în domeniul medicinei, deaceia universitatea hotărâse să-l sărbătorească. Decanul în timpul cuvântării se adresează medicului sărbătorit zicând: „Nu gădesc cuvinte mai potrivite, D-le coleg, ca să *depreciez* valoarea D-voastră”. Decanul de fapt era invidios pe medicul respectiv, dar oficial trebuia să vorbească, laudându-l — ascunzându-și pornirea invidioasă. Cât de bine a ascuns-o se vede din faptul mai sus citat, că în loc să spună „apreciem”, fără să-și dea seama a spus „depreciez”.

Al doilea mijloc de manifestare al tendințelor refulate, care are o mai mare importanță decât primul, îl formează *Visele*. Visele care până la Freud făcea parte din domeniul altei lumi cu care nu se ocupau decât ghicitorii, acum primesc un sens strâns legat de organismul omenesc. Individul care în viața socială și în viața conștientului este strâns de „corsetul moralei” și al conveniențelor așa încât nu-și poate manifesta liber — câteodată deloc — trebuințele vitale, în somn scapă de toate aceste chingi. Copiii mici visează de obicei ceea ce au dorit și nu au putut obține în timpul zilei. Ex.: Un copil vede cireșe; mama lui nu vrea să-i cumpere; copilul visează noaptea cireșe — eventual — cum mănâncă cireșe. Oamenii maturi nu visează lucrurile direct, pentru că firea lor morală fiind mai pronunțată, îi urmărește întrucâtva și în vis. Ei visează dorințele refulate într'o formă *deghizată*. Freud a căutat și descoperit o întregă simbolică a viselor prin care arată ce formă ia în vis un lucru din viața reală.

Astfel indivizii maturi își manifestă tendințele refulate în vis nu sub forma lor reală, ci sub anumite simboale, iar Freud s'a făcut un fel de ghicitor cu scopuri științifice a acestor simboale.

Actele manqué și visele mai ales, sunt niște drumuri prin care inconstientul încărcat cu dorinți și impulsuri oprite, iese

sub diferite forme la lumina vieții. Însă când impulsurile refulate sunt atât de puternice încât nu se pot manifesta numai prin aceste căi, vine *psihoza*. Cele două căi anterioare aparțin vieții normale, pe când psihozele aparțin patologicului. Omul ne mai putând ține piept asalturilor impulsurilor refulate se refugiază în boală; în sensul acesta venim la întrebarea pe care am pus-o mai la început, și anume, la cauza boalelor psihice. Reiese din cele spuse că această cauză nu o formează altceva decât impulsurile nesatisfăcute ale individului. Freud studiază un caz în care o fată se îndrăgostește de cumnatul ei. Peste puțin timp sora ei moare. Primul gând al fetei a fost: „Acum, în sfârșit, mă pot căsători cu el” (cumnatul). Însă, pe deoparte, moralitatea acestei fete și moralitatea mediului social erau atât de desvoltate, iar pe de altă parte, dorința ei de dragoste era atât de puternică încât din acest conflict interior *inebuni*. Acesta este un exemplu de felul cum o tendință, constrânsă de moralitatea conștientă să se retragă fără să fie satisfăcută, duce la boale psihice sau psihoze.

Mai este o cale, însă aceasta este foarte rară, prin care se pot manifesta tendințele refulate. Această cale este deschisă numai marilor creatori și înseamnă transformarea unei tendințe nesatisfăcute într-o creație artistică. Acesta este *mecanismul sublimării*. Cine cunoaște, de ex., geneza poeziei lui Eminescu: „Pe lângă plopii fără de soț”, își poate da seama despre acest proces. (Se știe că această poezie este rezultatul unei dragoste neimpărtășite).

Trebuie să amintim că atât actele manqué cât și visele și sublimarea sunt mecanisme care produc un fel de *descărcare* a inconștientului prin faptul că ele pot scăpa psihicul pentru anumit timp de conflictul pe care-l nasc trebuințele refulate. Psihoza vine acolo numai unde această descărcare nu se poate face. Atunci se pune problema care este procedeul prin care se tratează psihozele?

Nu este locul în această notă să arătăm mai amănunțit acest procedeu; putem aminti numai principial, că atunci când psihiatrul reușește să facă pe bolnav conștient de conflictul său in-

terior și să producă un fel de *impăcare* cu acest conflict, psihoza dispare. Mai întâiu, însă, psihiatrul trebuie să analizeze psihicul bolnavului aflând cauza psihozei respective. Aceasta o face prin analiza viselor; o face apoi prin ședințe speciale în care pune întrebări pacientului până când reușește cu aceasta să-i vorbească de anumite întâmplări care sunt în legătură cu psihoza sa. Odată drumul acesta apucat psihiatrul nu are alt rol decât să scoată la lumina zilei conflictul respectiv determinând pe pacient să mărturisească tot mai mult. Această mărturisire aduce aceiași descărcare pe care o aduc visele și sublimarea; ea aduce o manifestare indirectă (prin vorbă măcar) a trebuinței refulate și prin aceasta aduce și o însănătoșire.

Această sondare în substratul intim al naturii omenești este marele merit a lui Freud. Ar fi importante vederile pedagogice ce răsar din această sondare. Tocmai ca să se justifice faptul că Freud este așezat de unii gânditori printre marii pedagogi mondiali. Dacă Rousseau se poate lăuda că a descoperit copilul, atunci fără îndoială că aproape în aceeași măsură se poate lăuda și Freud că a deschis drumuri luminoase în ceea ce privește viața adâncă a acestui copil. Pedagogul secolului trecut făcea mai mult o operă de instrucție, adresându-se cu cunoștințe și metode de viață luate deagata din societate puterii de înțelegere și receptivitate a copilului adeseori prin procedee impuse. Aceste forme de viață impuse asupra copilului în cele mai dese cazuri se caracterizau prin înfierarea instinctelor, suprapunând rațiunea. Freud nu pledează pentru o liberă manifestare a forțelor instinctive însă descoperind rolul lor în viața copilului se impune pentru orîșicine că aceste instincte cer dreptul la viață sub anumite forme și mai ales, că o respingere a lor duce la o formare trunchiată a individului. Copilul erou al lui Freud vrea să fie un om întreg, un om al vieții, un om al educației care privește ca bune numai anumite valori raționale.

Se poate spune că ceea ce a câștigat medicul prin descoperirea razelor Röntgen, pedagogul a câștigat prin spiritul freudian — ambele au pătruns în nevăzutul omenesc.

Zevedeu Barbu.

Alt mijloc de culturalizare: „Bibliotecile sătești“

Motto : „Nu se poate să citești un ceas o carte frumoasă și bună fără să fii mai fericit și bun. Literatura e cel mai mare titlu de glorie al unei țări“.

(John Lubock).

Printre mijloacele ce stau la îndemâna unui vrednic muncitor și răspânditor de lucruri bune în popor, este, fără îndoială, și cartea. Ba mai mult, unii spun că nici nu se poate face operă de culturalizare fără carte.

Și într'adevăr, cartea, acest „prieten sincer și sfetnic bătrân“ al omului de pretutindeni, are un mare avantaj față de alte mijloace — mai moderne chiar —, de culturalizare, ca bunăoară filmul și radio. Filmul nu poate fi văzut decât în anumite locuri și la anumite ore. El îți dă la repezeală totul deagata. Radio, deasemenea e condiționat de timp și loc. Apoi programul său e iarăși într'un fel alcătuit, necorespunzând prea mult pentru săteni, care nici nu prea au la îndemână un aparat.

Cartea însă, pătrunde pretutindeni, și în ori ce timp, dela bordeiul săracului până'n palatul lui Vodă, din mâna copilașului, a bătrânului cu vederile slăbite, până într'aceea a sihastrului sau a bolnavului slăbănog. Cartea mai are marele avantaj că se oprește, te ascultă, te lasă să vorbești, să comentezi, să pătrunzi cu spiritul tău ceea-ce-ți aduce înainte, fără a sări peste foi, cum ai păți cu filmul sau radio, dacă ai încerca asemenea escapade. Ea te lasă după voce să iei cât poți din ea.

Datorită acestei mari binefaceri a omenirii, putem vedea stări și oameni din alte vremi, de pe alte meleaguri. Putem sta de vorbă cu oameni cu cari în realitate n'am fi putut conveni.

Tovărășia cărților este aceea care nu te refuză niciodată. Totul e s'o cauți și să știi s'o cauți. E dela sine înțeles că ea nu fuge după om. Tocmai pentru aceasta, unii dintre cărturarii noștri, s'au gândit acum câțiva ani, ca pe lângă ziua muncii, a economiei, a tuberculoșilor, a orfanilor și invalizilor de războiu, a

pomilor, a laptelui, a aviației, a mamei, a copiilor — și mi se pare a somnului și a lenei mai lipsesc ca să umple toate foile din calendar — s'au gândit zic să organizeze și „ziua cărții“, pornind acea „ofensivă culturală“ despre al cărei rezultat nu ne ocupăm aci, din mai multe cauze.

Una din cauze ar fi ca aceste sărbători se organizează, mai mult sau mai puțin, la orașe, unde tot se mai citește, și deci nu știu întrucât ar contribui la o ameliorare a situației noastre de penultimă țară în scara analfabetismului, dacă nu cumva ne-a tăiat și Turcia lui Kemal Atatürk, care acum doi ani a creat deodată 20.000 posturi de răspânditori ai culturii, adică de învățători.

Grija cărții a preocupat și preocupă capete mari, în țările Europei. Iată bunăoară pe marele reformator de țară și popor, Benitto Mussolini, care într'un mare discurs al său în fața poporului italian — înainte de începerea războiului abisinian, — a pus o mână pe carabină, iar alta pe carte, zicând: „acestea sunt armele care ne trebuie în viitor“!

* * *

Și acum să ne întoarcem la noi acasă, să privim în jurul nostru, pe unii dintre minoritarii conlocuitori, superiori în multe privințe, să-i vedem cu câtă ardoare lucrează pentru promovarea elementului lor.

Pe deoparte ne pot servi ca o pildă vrednică de urmat: săteniilor lor citesc mai multe cărți, mai multe gazete decât ai noștri. Ba chiar numărul gazetelor lor — după cum se spune, — a crescut sub stăpânirea românească. Nu trebuie să fie asta o îngrijorare pentru noi? Desigur că da.

Pe de altă parte avem exemple destule, când absolvenți ai cursului primar cu 4—6 sau 7 clase, ajung analfabeți sau aproape analfabeți.

E un lucru notoriu pentru toți colegii tineri, care au făcut serviciul militar după războiu, că pe lângă regimente se face și

școală de carte cu soldații, care deși au 2, 3 și 4 clase, totuși nu știu citi și scrie.

Cine roșește pentru palma asta, tânărul, învățătorul sau sistemul? În ultima analiză tot învățătorul. Chiar se și spune pela regimente — am auzit cu urechile mele pe un înalt ofițer — că învățătorii nu-și văd de treabă, că trec prea des pela cârciume, etc.

Insulta trebuie s'o spălăm, nu pentru a nu se mai găsi che-mați și nechemați cari să ni-o arunce, ci spre a îndrepta starea rea de lucruri.

Cât despre cei ce ne insultă, nu ne prea doare capul, deoa-rece nici nouă nu ne-ar fi greu să le replicăm multora câte-o sentință usturătoare, dar adevărată.

Luat însă dela rădăcină, răul e posibil de îndreptat într'o largă măsură. Ne trebuiesc însă două lucruri: sufletul și mijloa-cele materiale.

Cum, nu are toată lumea suflet și inimă? Ba da, însă nu e deschis — la toți deopotrivă — pentru a face jertfe, pentru a servi un ideal, pentru a face apostolat în loc de profesionalism, pentru a fi stăpânit cu adevărat de dorința de sacrificiu pentru binele public. Deci suflet și iar suflet, căci „neamul omenesc se cultivă uman în esența lui — spune Pestalozzi — numai dela ini-mă la inimă”. Iată prin urmare, taina progresului! Și desigur și taina înlăturării analfabetismului.

Căci rostul bibliotecilor sătești, acesta ar trebui să fie, și la origină așa și este. Biblioteca este mijlocul cel mai important în combaterea acestei racile. Prin bibliotecă înțelegem — în sens mai larg — „mijlocul de descoperire (fără profesori) a omenirii întregi, de ieri și de azi”, după cum spunea Dl. Em. Bucuța la Cursurile Asoc. Inv. din România, organizate în 1930, la Brașov. Iar în sensul strict, al subiectului ce tratăm, biblioteca sătească trebuie să fie continuatoarea celei școlare, ba a școalei primare însăși. Ea trebuie să ne scape de rușinea ce planează azi asupra noastră, de a avea primari și consilieri comunali, absolvenți de

școală primară, dar care abia știu să-și semneze numele pe un proces-verbal.

Continuatoare celei școlare, zic, căci nu ne putem închipui o școală primară fără bibliotecă. Biblioteca școlară, cu cărțile sale alese cu pricepere pentru mentalitatea copiilor, servește în primul rând trebuința elevilor de curs primar. Cu ajutorul ei, învățătorul se străduiește a desvolta gustul de citit la copii. Tot în acest scop organizează mici șezători școlare. Ba de câțiva ani, Ministerul Instrucțiunii a aprobat chiar introducerea în orar așa zisei „ora de lectură“, o imitație bună, după „ora veselă“ a Francezilor.

Toți cari s'au îndeletnicit și cu astfel de *probleme*, au putut unanim constata că, copiilor le plac în primul rând cărțile de genul fantastic, ca basme, legende, etc., iar în al doilea rând cele de genul realist — mai mult sau mai puțin — cum sunt aventurile, isprăvile eroice, etc. Iar mai puțin citite și mai ales mai puțin gustate fiind poeziile.

Scara aceasta se potrivește și la adulți, cu întregirile corespunzătoare, a descrierilor, invențiilor, etc.

Dacă între copii avem mulți cititori, apoi asta nu poate fi așa de mirare, din mai multe considerațiuni. Greutatea cea mare însă, se ivește la câștigarea de cititori între sătenii adulți, între țăranii absolvenți ai școlii. Aici e mult mai greu de acționat.

Ceeace trebuie să ne preocupe la început, în a câștiga cititori adulți, este într'o măsură la fel cu scopul ce-l urmăreau organizatorii zilei cărții, de a alege o zi, în care cartea să alerge spre cititori. Pentru aceasta, conducătorul bibliotecii sătești — fie că biblioteca se află tot la școală, fie că există o casă de citire, sau chiar un cămin cultural, aproape sută la sută.

Conducătorul bibliotecii sătești, sau a Căminului Cultural, trebuie să dispună de o tehnică în munca sa de a răspândi, de a distribui și altora din zestrea noastră intelectuală.

Preocuparea lui de căpetenie — ca bibliotecar — este de a face să-i crească numărul cititorilor. În ajutorul lui trebuie să-i

stea însăși biblioteca. Iar biblioteca îl servește atunci, și numai atunci, când are cărți potrivite pentru sătenii. *Aici nu interesează numărul cărților* (în prima linie) *ci calitatea lor*. Astfel, prin mijlocul șezătorilor, pe care le-am preconizat și mai sus, să ajungem ca, cartea să se recomande singură, să fie căutată, cerută și citită.

Aceasta se întâmplă numai după ce am reușit să ne câștigăm câțiva cititori siguri, la început, natural, invitați de noi, dacă n'au pornit cu dela sine inițiativă spre noi.

Nu sunt statistician, dar trebuie să remarc că nu poate exista bibliotecă fără o evidență a cititorilor. Ea e barometrul — dacă ne este îngăduit termenul — bibliotecii și a hărniciei bibliotecarului.

Biblioteca — fie școlară, fie sătească sau populară — din statică trebuie să devină dinamică. Acesta e scopul oricărei biblioteci, de a fi răscolită, citită, pătrunsă și în urmă aplicată de cititori la viața de toate zilele.

Astfel, care ar fi scopul unei înmagazinări de cărți în rafturile unui dulap? Cine ar fi nerodul să-și cheltue banii pentru astfel de treburi?

Pentru atingerea acestei ținte, bibliotecarul va încerca diferite experiențe, după cum îl ajută spiritul propriu de inițiativă. O bună metodă este și sistemul discuțiunii individuale cu cititorul, reliefând anumite chestiuni din respectiva carte, punându-l astfel și la o ambițiune de a pune și el diferite chestiuni bibliotecarului. De aceea nu este bine ca bibliotecarul să nu cunoască conținutul cărților din biblioteca ce conduce. Ar fi o prea mare rușine pentru el acest lucru, după cum o dublă și triplă rușine cade pe bibliotecarul a cărui cărți sunt pline cu praf, sau culmea . . . nici nu sunt tăiate la foi.

Aș mai sugera sistemul cu premiera cititorilor mai conștiințioși, pe care însă din anumite motive nu-l prea recomandăm.

Să vedem acum chestiunea cea mare: Ce cărți să conțină o bibliotecă sătească pentru popor?

Marele nostru gânditor, Nicolae Iorga spune lapidar: „cultura poporului fără cărți pentru dânsul nu se poate face“. Nimic mai adevărat. Dar cari sunt cărțile bune pentru popor, și cine să ni le pună la îndemână? Chestiunea aceasta încă are o mare importanță, căci după cum ziceam mai sus, de la buna ei rezolvire atârnă câștigarea și menținerea cititorilor.

În statul nostru și-a luat acest rol Casa Școalelor și a culturii poporului român, ca instituție de stat. Instituțiile culturale particulare și diferitele societăți, cari urmăresc tot acelaș scop, încă au căutat să selecționeze și să publice în bibliotecile susținute de ele, diferite lucrări.

Am arătat într'un număr al acestei reviste, că între cărțile tipărite de Casa Școalelor, au pătruns unele, nu știm prni ce influențe, exercitate de autori, cari au fost tipărite pe cheltuiala statului, și donate apoi bibliotecilor populare, fiind sortite a rămânea netăiate, sau în cel mai bun caz necitite.

Mă opresc de a înșira titlul tuturor manualelor de liceu și seminar, de ermeneutică biblică, satire și anale latine, cari s'au tipărit de către Casa Școalelor și mai mult, s'au donat la toate bibliotecile pe care le-a înzestrat această instituție, și deci și la cele sătești, cum e și la noi cazul.

Ori cu astfel de cărți, mă ierte oricine, dar nu se poate face operă de culturalizare a păturei țărănești. Cu astfel de cărți nu se poate înlătura analfabetismul.

Alături de acestea, stau cele peste 100 de volume donate de societatea culturală românească din Ardeal, de bătrâna „Astra“, care de peste 7 decenii luptă pentru propagarea culturii, a slovei românești, la sate, creînd despărțăminte și biblioteci pentru săteni, pentru păstrarea tradiției, pentru menținerea și reînvierea sufletului românesc, aici în provinciile subjugate. Ei bine, în biblioteca donată de această societate, n'am găsit o carte nepotrivită pentru săteni. Las aprecierile la voia cititorului.

Nu pot încheea, fără a nu releva lipsa ziarelor la sate. E

iarăși o chestiune importantă de a avea ziare despoliticianizate, care să înlăture în bună măsură analfabetismul.

Nu e locul să înșir o serie de cărți ce nu pot lipsi dintr'o bibliotecă sătească, dar e locul să spunem că, cartea și ziarul trebuie să fie de așa fel, încât să aducă liniștea și sporul în sat, dar nu ura și gâlceava.

Iar absolvenții școlii primare — nerupând contactul cu școala, — precum și sătenii să fie mereu îmboldiți, însăși spre lumina binefăcătoare a cărții.

Aceasta se poate, înlăturând politica demagogică, înființând cât mai multe localuri de învățământ, case culturale și biblioteci sătești. Iar rezultatul și felul cum acționează conducătorii bibliotecilor sătești să fie supravegheat de organele de control și îndrumați la lucru, pentru spălarea unei rușini naționale și stârpirea plăgii analfabetismului, înțelegând că multe lucruri bune s'ar putea realiza atunci fără prea mari efortări din partea vrednicilor luminători și apostoli ai satelor — învățătorii!

Aghireșu, Aprilie 1936. *ral University Library V. F. Călugăru.*

AVIZ

Doamna Dr. Brodi dentistă, **Calea Regele Ferdinand No. 30**, primește sub tratament pe pacienții din Onor. membrii ai corpului didactic cu cele mai favorabile prețuri menționate în prospectul de mai jos :

	Lei	Lei
Extracția dintelui cu anestezie	100—150	60— 80
Coroană din metal alb	250	180
Dinte din metal alb	300	200

Lucrări din aur după cursul zilnic a aurului, cu un favor de 25% reducere

Plombare fără tratament	100—150	60— 80
Plombare cu tratament	200—300	150—180
Dinte de cauciuc	100—250	80—120

N'a fost decât o dragoste*)

Primăvară ghicită'n ghiocei,
In miei sburdalnici și iezi.
Vezi, vezi
Și dragostea ce-i. . .

Prietenia noastră dintr'o primăvară trecută,
Cu alți miei, alți iezi și alți ghiocei sub zăpezi,
Vezi, vezi
Are fruct de cucută.

Iarăși înfloresc meri, lanuri, livezi,
Viorelele pe pajiște.
Vezi,
Totul n'a fost decât o dragoste.

Ion Moldoveanu.

*) Din volumul în manuscris „Ev pur.”

Copilul din lemnărie

În urma unor acuzații dovedite prin ancheta domnului re-
vizor, alaltăeri am fost chemat înaintea consiliului de discipli-
nă. Pot să-i spun oricui, pentru ce. Tribunalul de care aparțin,
prin cineva, mi-a urmărit activitatea extrașcolară, redusă la o
asiduă colaborare la câteva reviste și ziare socialiste. Printre ele
era una numită „Făclia muncitorului”, în care publicasem o
schiță din viața școlarilor mei. Era vorba acolo de un copil de
muncitor, muncitor din genul acelora care lucrează două zile în
săptămână, dar în patru, își duce pe umeri, degeaba, săcurea
și capra de tăiat lemne, întrebând dela casă la casă, cine are
nevoie de îndeletnicirea sa. Orașul era prea mic, pentru câți
tăetori de lemne avea. Așa că Nuțu și frașinii-săi ar fi rinjit de
foame, dacă mama lor nu venia seara cu șorțul încărcat de bu-
cate, ba și ceva bani, dar și cu degetele umflote și jupuite de
tăria leșiei. Numai bieteles femeii știu ce înseamnă să stai cu spi-
narea îndoită asupra albiei o zi întreagă. Dar să stai șase, apoi al-
te șase și alte șase; de 52 ori șase zile, numai ca să astupi șase
guri și să îmbraci șase trupuri. Și, le-ar fi împlinit muma lui Nuțu
și cele 52×6 zile, însă, astăiarnă o bronhopneumonie a ținut-o în
pat opt săptămâni. Cât au suferit ei toți, nimeni n'o știe. Nuțu
l-a văzut pe tat-s'u de multe ori cu obrajii scufundați în cuibul
palmelor plângând. Totuși, copilul era printre cei dintâi dimi-
neața, în clasă. Avea mult sânge și dragoste de carte. Mi-a spus
odată că ar vrea să se facă și el „domn”, să urce scările școli-
lor înalte, și să pătrundă taina cărților. Cam pe vremea când
mumă-sa zăcea, s'a întâmplat un lucru nemaipomenit în viața
școalei de stat din Reghin.

Intr'o după masă, îmi aduc aminte că aveam caligrafie și
desemn, o fetiță, înainte de a intra eu în clasă, îmi ieși înainte
cu ochii umflați cât cepele de plâns, și-mi spuse că Nuțu Coste,
pe la amiază, când a ieșit ea afară, i-a furat mâncarea din trais-
tă și i-a mâncat-o.

Mi-a arătat corpul delict: o ulcică de lut, ce fusese plină cu fasole râșnită și legată la gură cu o păstură. Fetița exagerase. Nu i-a furat toată mâncarea; sbrușul de mămăligă i l-a lăsat neatins. M'a emoționat fapta băiatului. Nu m'a dus gândul la concluzia etico-pedagogică, cu acel „cine fură azi un ou...”. Gestul lui Nuțu m'a desarmat, mi-a derutat, pentru un moment, orice înțelegere. Nu-mi venea să mai intru în clasă. Rezemat de spatele unei bănci hârțuite de pe coridor, am închis ochii, și ca să am certitudinea că nu-mi vor trăda licăririle de lumină din suflet, am tras peste ei coviltirul pleoapelor apăsându-le cu două degete.

E cert că a furat... A furat mâncarea din gura unei copile. ... Nuțu Coste *a furat!* Nu interesează *ce* a furat! E hoțul, banditul în embrion. Dar, îndată mă stăpânea controversa: ca să fie hoț, depinde de *ce* a furat; Nuțu Coste *încă nu e hoț!* Par'că se făcu un arc de lumină în jurul numelui lui. Nuțu Coste hoț? Aide, fii serios omule! Copilul acela palid și blând, cu ochii de culoarea cerului spălăcit, care umblă fricos, călcând în vârful degetelor printre ceilalți, el să o fi luat? Incep să cred din ce în ce mai mult spusa copilei. Gândul mă duce la familia băiatului. Înțeleg tot. Dar nu voi arăta-o aceasta, colegilor lui. Iau hotărâre de cinci ori să deschid ochii, însă nu îndrănesc. Mi-e teamă de lumina *de afară*. Aș fi vrut să stau așa orb, surd, mut, și, dacă s'ar fi putut, aș fi gonit și viața din mine. Un șgomot pe sală, (intrase purceii directorului pe ușa din dos) mă smulse din această apatie. Când văzui cine mi-a întrerupt *visul*, îmi veni să arunc cu scândura băncii după ei, să rămână măcar unul dejghinat, cu șalele frânte. Mă scol trândav, ca un animal dintr'un culcuș comod. Spre clasa mea se auzea o gălăgie, care aducea foarte mult cu zumzetul albinelor dintr'o prisacă. Intru în clasă. Culeg ultimele murmure cu un calm reținut.

— Copii, aș vrea să știu, ce s'a întâmplat între voi cei ce ați rămas aici de amiază? Nici nu sfârșesc vorba, și din fundul clasei țâșni un plâns plin, șguduitor, care împrumuta ceva din *desnădejde* și *revoltă*.

Era Nuțu. Sta vârit, ca un pește în vârșă, între perete și spatele dulapului. Avea vânătaii pe obraji și o ureche însângeraată.

— Dece ai intrat acolo Nuțule? îi zic, întinzându-i mâna ajutându-l să iasă afară. Mi-o dădu pe a lui în silă. Ce-ai pățit? Printre vorbe bâlbiite în sughiț des și abundența lacrimilor, îmi arată că a fost lovit în cap, în obraz, peste puntea nasului, coaste și până jos la fluerele picioarelor.

Sunt lămurit: au dat în el, ca într'un animal, care pe unde a apucat, până când și-a găsit acest adăpost. Aci nu-l puteau lovi decât din față. M'am întors spre cei din bănci. Mulți dintre ei, în special băiatul comisarului, se așteptau să le remarc „vi-tejia" că au pedepsit un hoț așa cum trebuie. Nu știu dece, dar, deodată îmi păru că a fugit ultima rază de soare din sală, și în loc de lumină, de sus din tavan se lăsă o ceață groasă, noroioasă, copleșind pereții și fețele elevilor. I-am prins mâna lui Nuțu într'a mea. N'am mai putut să mă mișc. Mi s'au îngreuiat picioarele ca niște butuci. Simțeam că au pârâit din încheieturi, adâncul ființei mele. Niște valuri invizibile măcinau din temelii clădirea de calcar a eului meu. Nu-mi dau seama ce s'o fi petrecut în clasă. Cred că era liniște. Desigur. Voi fi stat câteva minute așa. Apoi, aproape fără voia mea, am făcut un pas grăbit spre Nuțu. El se retrase doi pași, își strânse pumnii, ducându-i în dreptul buzelor. În pieptul lui se sbătea viața ca un vas naufragiat. Privindu-i globureii de sub tăpșanul frunții, mi-adusei aminte că aseară într'o „familie bună" am văzut fete pe a doua sau a treia de liceu, de 11 sau 12 ani, jucându-se cu păpușele.

Ele nu cunosc realitatea decât după măritiș, iar Nuțu la nouă ani și jumătate e împlântat în realitate până la glesne! Dece, și de unde, această nedreptate? Afară de Dumnezeu, toți sunt vinovați de împărțirea drepturilor omului!

Atitudinea mea, mi se pare că a dezarmat toată clasa. Nuțu nu mai plângea, doar scotea câte un oftat profund. Pășii încet spre catedră. El mă urmă, fără să-i fi zis ceva ori să-i fi fă-

cut vre-un semn. Se temea de ei și voia să fie apărat de mine? Sau venia să-și ia pedeapsa? Observ în ochii lui o limpezime vie. Revin asupra furtului.

— Cum stau lucrurile, măi băeți?

La întrebarea mea, s'au ridicat multe și semețe glasuri din care n'auzeam decât: hoț!!... tâlhar!!... hooțu!!... tâlharu!!!

Ar fi trebuit să dau cu pumnul în masă, să stabilesc liniștea. Ei, nu, n'am făcut-o. Am lăsat incendiul vorbelor să-și urmeze drumul, până s'a topit ultima flacără, s'a stins ultimul glas. A fost o revoluție, o revoltă a „îngerilor terestri“, cum i-ar numi Ellen Key.

— In sfârșit, bine că ați tăcut. Acum, spune-ne Ileana Baci, care ești păgubașa, ai putea tu să-l crezi pe Nuțu un hoț din ăia care fură lucruri? Mai accentuez cuvântul „fură“ de trei patru ori. Par'că-i pusesem copilei degetele pe rotundul inimii, așa cum ai înfige unghia într'un bulgăr de lut. Fetița dădu din cap negativ. Razele gândurilor mele le simte stăpâne în inima ei. Continuu, nuanțându-mi vocea. Suprim multe vorbe pe buzele Ilenei Baci. Până aici, recunoști că „nu e hoț din ăia care fură creioane, penițe și gume de șters“ ca să se facă apoi stăpân pe ele. Ar fi putut fura, dacă ar fi vrut, nu? Cu toate astea n'a făcut-o. Il împiedeca cineva, pe care noi îl numim cuget. Imi dați dreptate, cred, că până astăzi Nuțu a avut un cuget curat ca apa de munte. Oare, a săvârșit o faptă atât de murdară încât să mânjească sufletul lui bun și cinstit de până acum? Ileana Baci, după fiecare întrebare a mea răspundea cu o negație dârză. Din privirile elevilor se detașa o tristețe asemeni aceleia dintr'o casă unde a murit grabnic un om. Cei anemici aveau obrajii de floarea soarelui. Frunțile lor păreau încinse de mucegai. Trupurile le-au rămas lemnoase și inerte în troaca băncilor ca într'un exercițiu de hipnotism.

— Nu, băeți, nu. N'a furat el mâncarea Ilenei.

— Ba da, domnule învățător, l-am văzut cu ochii mei când s'a ascuns în lemnărie cu ulcica sub scurteică. Acolo l-am și gă-

sit; scotea fasolea cu degetele din ulcea, rezistă fiul unui mecanic, intrigat de pledoaria mea.

— Te cred, Lulule. Ce zici tu, a fost chiar așa! Dar n'a fugit Nuțu în lemnărie, n'a luat el fasolea cu degetele din ulcică.

Copiii încep să zâmbească neîncrezători.

Atunci, toți se așteptau să le răspund că diavolul.

— Cine? mă întreabă același băiat.

— Cine? Voi n'ați văzut la spatele lui Nuțu „o arătare“ în chip de femeie înaltă, slabă, și urâtă la chip; cu gura descleștată ca a morților flămânzi; dinții, ca niște piroane strâmbe; mâinile lungi și aduse la vârfuri în formă de uriașe labe cu unghii ascuțite și zimțate ca secera? Era dumneaei *Foamea*! Ea l-a îndemnat pe Nuțu să ia fasolea și apoi l-a dus de mânecă în lemnărie ca să-i dea și ei. Se zice că mai demult, în țara noastră se arăta foarte rar, și atunci, numai bătrânilor cari n'aveau casa și masa lor. Astăzi nuri teamă, se arată și copiilor. Dumnezeu să vă fe-rească de ea! Intorsătura lucrurilor, *realitatea lăuntrică* a descoperirii mele în interpretarea faptului, a descompus țăriile de până aici ale elevilor. Nuțu încremeni cu o mână pe catedră, iar cealaltă și-o băgase între nasturii hainei ca într'o eșarfă: era adevărat ce a spus domnul învățător? Poate. I s'o fi arătat și d-sale *namila* aceea.

— Deci înțelegeți copiii, că nu Nuțu a furat? V'am spus cine e adevăratul hoț. Acum îl știți?

— Da, domnu' învățător. Il știm!!

Imediat, unul începu să povestească cum bunicu-său a văzut într'o noapte la o margine de hotar pe cele trei surori hâde: Muma Pădurii, Foamea și Ciuma. L-au jurat să nu spună la nimeni că a stat cu ele de vorbă. Altfel, cât ce-și va călca jurământul, va muri.

La geamuri s'a lăsat lin, o perdea sură. Lumina zilei se pregătea de drum. Seara a invadat clasa. Deocamdată stă pe la colțuri. Peste o oră va învălui în plus negru leagănul lumii. Dau

drumul elevilor acasă. Afară de câțiva, toți au plecat apăsați de o greutate în fundul sufletelor lor. Pe Nuțu l-am reținut. Mulți dintre copii privesc curioși broasca ușii. Singur, sub probabilitatea unei pedepse ce credea că o să i-o aplic, copilul, cum văzu că mă cobor de pe catedră, începe să tremure din tot corpul; frământând în colțul ochilor câteva boabe de argint, întinse amândouă mâinile înainte ca să i le lovesc cât oi vrea eu. La asta se aștepta. Ii îndrept mâinile în jos și-l desmierd pe cap.

Ascultă, Nuțule, spune-mi drept, ce-ai mâncat azi de dimineață?

— Nimic, domnule învățător.

— Dar aseară?

— Nici aseară.

— Cum? Se poate să nu fi mâncat nimic aseară?

— Da. Am așteptat până la ora 10 să vină tata cu ceva de mâncare. Și, dacă am văzut că nu mai vine, m'am culcat. Se vede că a adus prea puțină mâncare, fiindcă pe dimineață n'a mai rămas nici o coajă de pâine. Așa, am venit nemâncat la școală.

— Dar la orele 12 de ce nu te-ai dus acasă să mănânci?

— Nu m'am dus, pentru că tata și așa numai seara vine acasă. Mama mă trimite la doamna Hans Roth, — căreia îi spăla hainele când era sănătoasă — și dânsa îmi dă totdeauna o bucată de pâine; dela o vreme, mi-e rușine să mai merg. Am mai rămas la școală și altădată. Căpătam dela unii câte puțină mâncare. Azi mi-a fost mai foame ca niciodată. Chiar dacă mi-ar fi dat toți câte puțin din ce aveau, nu m'aș fi săturat. Deaceea am ... cuvântul „furat“ îl opri în strâmtorile gâtului.

Mărturisirea lui Nuțu nu mai avea nevoie de nici o lămurire. I-am promis că o să merg pe la ei. (Promisiunea a rămas numai promisiune). M'a rugat să nu spui la ai lui pățania cu Foamea. Imi veni să-i strig în urechi că nu e cel dintâi flămând hoț. I-aș fi pronunțat câteva nume de notorietate universală, vestiți artiști și scriitori, cari și-au satisfăcut foamea fizică sau psihică prin câte un mic furt, numai ca să-l consolez. Dar, ce

știa el de toțiăștia? *Acum* nu l-ar putea mângăia nici cea mai tragică pățanie a lor.

Nuțu ieși pe ușă, grăbit, să se ascundă de ochii mei sub vâlul serii. Intunericul i-se lipi de trup ca o cataplasma, potolind vâlvătăile sufletului prin ascunzișul și imensitatea nopții.

Niculae Albu.

Treceri

Cresc flori de zile'ntinsului buchet
De ani, — și'n resemnatele-i petale
Mai simt vibrarea lacrimilor tale
Alunecând pe gândul meu, încet. . .

Grădini semiramide subt lințoliu
Duc amfore de mit, duminicale
Doar pentru clipa plânsă de vestale

Părerii de rău cu gene mari de doliu.
Amprentă prinsă'n sânge, sărutarea,
Mai stăruie în ochii-ți și'n zadar
Subt amintiri cu pasul tot mai rar . . .
Ca să învingi și timpul și uitarea.

Ar trebui atâta mângăiere
Să-ți tremure pe buze și în gene,
Incât să simt și clipa de tăcere
Cum crește-nfiorată în catrene.

Florica Ciura.

Expoziția pictorului N. Brana

N. Brana este un nume de care plastica ardeleană leagă mari speranțe. Expoziția deschisă la Cluj, odată cu sărbătorile Paștelui, ni l-a relevat într'o nouă lumină. Dacă în ultima sa expoziție culorile se împleteau, alcătuiind un amestec haotic, din care sbuciumul lăuntric irumpea în forme dure, — în noul popas îl găsim mult cristalizat. Prezintă e numai preocuparea pentru aceleași subiecte, oferite de un mediu cu adânci rădăcini în solul românesc. Impresionantă și plină de mari posibilități e ancorarea sub semnul creștinismului, precum și preocuparea pentru lumea celor învinși și nenorociți, de preferință lumea rurală (Cosașii țărani). *Durere*, — cea mai impresionantă și mai artistică realizare din cele 60 bucăți expuse, — *Vinerea mare, Sărutul lui Iuda, Spre Golgota, Pietă, Scoaterea din Rai* sunt lucrate cu o artă de poet al culorii și nuanțelor. Privite fugar, emană din ele un calm aparent, care ar îndreptăți pe unii să bănuiască o *liniște a apelor*. Mai de aproape, le surprindem sbuciumul latent, dar cu atât mai real. Priviți acel Crist și veți descoperi în el numai *omul cu durerea* lui, descătușat de orice nimb divin.

Desigur, Brana este un modernist, în sensul că el caută, cu ajutorul artei, să pătrundă până dincolo de conturul lucrurilor, în realitatea lor intimă. Și ni le arată subiectiv. Lumina în care ne sunt arătate e așa de aproape, însă, de fondul nostru intim, de această epocă de sbucium și prăbușiri, încât, nu se poate să nu ne regăsim în ea.

Brana realizează acea *transfigurare*, fără de care arta rămâne simplă fotografiere a naturii. Dacă i-am căuta analogii în literatură, ni se pare că L. Blaga i-ar fi corelativul său. Aceeași *depășire, adâncire* sau *reformare* (după caz) a realității pentru a realiza un conținut sufletesc. Cu acestea nu ne-am gândit să dăm o sugestie de ierarhizare în ceea ce privește valoarea pictorului nostru. Am indicat numai poziția pe care stă.

Că arta lui Brana e susceptibilă la devieri, nimic mai firesc. *Unitatea* însă, pe care de astădată a reușit din plin să o realizeze, ne îndreptățește să credem că arta sa se va contura realizând o *adâncire înspre etnicul nostru*. (Priviți *capii răscoalei țărănești* dela 1784; pe *Florel, Petrică* și mai ales pitoreștile *miori!*). Este aici atâta material virgin, iar Brana ne-a dovedit atâtea afinități cu el, încât, suntem siguri, ni-l va ști prezenta în lumini inedite. E tot ce-i dorim.

Ion Moldoveanu.

Vagabonzii

Iși târăe pașii în colbul drumului
Zdrobiți și goi pe aspra cale-a vieții,
Punând zăgaz dorințelor și pavază gândului.
La fel noaptea târziu și'n pragul dimineții.

Căci ce-ar gândi sărmanii privind în jurul lor?
Și ce-ar dori pribegii, atunci când nu au voce;
Ei sunt născuți să rabde și tot așa și mor,
Scrâșnind sub greul sorții, sub grijă și nevoe!

Sunt vagabonzii vieții și's urgisiți de soartă,
Sunt fii întâmplărei și nu's ai nimănu...
O mamă grijulie nu-i va privi din poartă,
Și nu-i va pune seara perna la căpătâi.

Pământul înflorit li-e sânul lor de mumă
Și odihna vieții, fără nici un rost...
Acolo'n iarba moale, sub razele de lună
La pieptul lui adorm ei cei fără'adăpost.

Când gerul își înfige ghiara adânc în carne,
Se îngrămădesc căinește'n unghere părăsite;

Când pot s'o facă fură, căci și lor li-e foame
Și nimeni nu se'ndură de suflete oropsite.

Iar când îi prind, cu pâinea luată'n fugă,
În țipăt și revoltă pumnii'i năpădesc
Și nimeni nu aude sărmana lor rugă,
De foame și de milă; nici nu se îngrijesc

De biata făptură, aproape zdrobită acum
Ce-și șterge pe obraz sângele șiroi,
Se scoală și iarăș pornește la drum,
Năpădit de lacrimi, cu pasul greoi.

În inima-i rănită, speranțele zac mute,
Pe groapa desnădejzii iubirea nu'nfloreste!
Dorințele de „bine“ și „bun“ acuma sunt pierdute
Și ura către soartă din adânc zvâcnește!

Marcella Munteanu-Arcan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂRȚI

LUCIAN BLAGA, *Orizont și stil*. Ed. Fundațiilor Regale, 187 pag.
Lei 60.

Personalitatea lui Lucian Blaga crește luminoasă, închegând o operă dintre cele în cari recunoaștem viabilitatea. Atât de amplă în perspectiva și luminile ce cuprinde, încât e cazul a recunoaște, că dela Eminescu încoace, spiritualitatea românească nu și-a găsit o mai înaltă expresie. Opera sa poetică, închegată în *Poemele luminii*, *Pașii Profetului*, *Lauda Domnului*, *În marea tăcere*, *La cumpăna apelor*, reprezintă o întreagă gamă suitoare de melodii. Dacă în primele două volume întâlnim un poet, copil care se *miră* în fața miracolului permanent al *vieții*, și se *bucură* cu formele primitive și pure ale acesteia (miei, muguri), sentimentul *neliniștii*, rezultat din neînțelegerea a ceea ce nu poate fi înțeles, crește conținându-se și imprumutând nuanțe de *imm* ce dă impresia unei legănări între moarte și viață. Nu lipsește de aici nostalgia, discret exprimată a unei lumi inițiale mai bune și de aici acel sentiment al comuniunii cu strămoșii. Din acest sentiment de solidaritate cu strămoșii și cu destinul neamului, L. B. a țesut fi-rele unei bogate activități dramatice: *Zamolxe*, *Învierea*, *Cruciada copiilor*, *Meșterul Manole*, *Avram Iancu*. Nicăieri nu clocotă atâta viață românească

ca în această realizare dramatică. Și niciodată etnicul nu a fost (afară de cazul Eminescu) mai fericit și mai indisolubil prezent în personalitatea creatoare a artistului.

Iată de ce, în poezia și drama lui L. B., — cu toată forma de o atât de proaspătă noutate și de o frumusețe și majestate serafică, poezia populară e prezentă și-i împrumută resurse și frumuseți inedite.

Am insistat succint asupra operei poetice a lui B., pentru că opera sa filosofică stă sub aceeași zodie, izvorând din același filon. În filosofia lui L. B. regăsim acel stigmat al rasei tracice și acel *duh al pământului* ridicat la demnitatea de sistem. Nu este realizat în forme cristalizate acest sistem metafizic, îl simțim, însă, latent, în oricare din lucrările sale. În această lumină, toate lucrările sale de până acum: *Pietre pentru timpul meu*, *Fenomenul originar*, *Filosofia stilului*, *Fețele unui veac*, *Ferestre colorate*, *Eonul dogmatic*, *Cunoașterea luciferică*, *Censura transcendentă*, chiar și acest din urmă *Orizont* și stil, precum și *Spațiul mioritic* și încă un volum ce vor urma, trebuiesc considerate numai „*pietre*” pentru „*templul* metafizic, ce se va clădi pe acest vast material.

În *Orizont și stil* se abordează o problemă de *filosofie a culturii*, pe care autorul nostru o prezintă de o potrivă și ca pe o problemă de *psihologie abisală*, realizând, după cum însuși se exprimă, sinteza acestor domenii. E vorba de fenomenul *stil*, așa cum ne apare ca stigmat distinct al unei culturi. Fenomenul a fost tratat de filosofia occidentului, de către cei doi mari formologiști mai recentți ai culturii, O. Spengler și Frobenius. L. B. remarcă aportul acestora în elucidarea problemei, eliminând și ereziile structurale ale formulării lor. Aceasta mai ales în ce privește acel *sentiment al spațiului* înțeles ca „*suflet*” al unei culturi, realitate organică, expresie cristalizată a factorilor conștiinței. B. recunoaște în fenomenul *stil* o complexitate de factori, necunoscuți până acum, de ordin subconștient. Cu această discuție se mută pe un plan mai amplu. Pentru a o face posibilă e nevoie de a privi problema *subconștientului* ca atare în adevărata sa lumină. Și aici e nevoie de a spulbera unele erori cauzate mai ales de *psihanaliști*, dar și de filosofi cu reputație (Klages, Leibniz). Autorul privește subconștientul, nu ca un maidan al conștiinței, cum înclină să ni-l prezinte psihanalistii, ci ca o realitate distinctă, ca o *altă* structură, cu o dinamică și inițiativă proprii, căreia i se acordă un caracter, nu haotic, ci unul „*cosmotic*”. Diversele stiluri nu sunt altceva decât „*efulgurațiuni*” ale acestui „*cosmos*”, revelate nouă prin acel proces de *personanță*, care ar reprezenta o caracteristică a subconștientului de a pătrunde până sub bolțile conștiinței, *nedeghizat*, deci păstrându-și caracterul de subconștient.

Ajunși aici, ne rămâne numai să căutăm, cari sunt factorii de natură subconștientă prezenți într-o *matcă stilistică*. Aceștia sunt grupați pe *orizonturi*, *accente* și *atitudini*. Acordându-se *orizontului*, înțelesul de „*obiect*” al conștiinței, ni se expune teoria orizonturilor subconștiente ((*Spațial și temporal*). Aici se insistă asupra confuziei posibile în identificarea unui orizont spațial cu un anume peisaj. B. înlătură teoria după care spațiul, (în înțeles de peisaj) ar determina un stil. Orizontul spațial e *subconștient* și numai arare ori se identifică și cu un cadru adecvat.

De multe ori avem *nostalgia* după un cadru subconștient, dar negăsim

intr'un peisaj. De multe ori acelaș peisaj ne prezintă mai multe culturi (stiluri) distincte (cazul Transilvaniei). De ce nu le-a uniformizat spațiul cosmic acelaș? Se dau apoi tipuri de orizonturi spațiale posibile, ca *spațiul infinit tridimensional*, acel al *planului infinit* (cultura rusă), *spațiul peșteră*, *spațiul mioritic*, adecvat plaiului. *Orizontul temporal* ni se prezintă sub trei aspecte: *timpul havuz*, în care trăirile sunt îndreptate spre viitor, (cultura ebraică, metafizica europeană); *timpul cascadă*, cu trăirile îndreptate spre trecut (vechile mitologii, metafizica platonică); și *timpul fluviu* în care predomină concepția *statică* despre existență. Aceste orizonturi (temporal și spațial) coexistă în chipul unui *dublet*. Sufletul ia *atitudine* „prețuitoare” față de unele sau altele prin acel *accent axiologic, pozitiv* sau *negativ*. De aici, acel sentiment (atitudine) *anabasic*, de expansiune al europeanului, precum și acel *catabasic*, de retragere în fața destinului, al indului.

În *năzuința formativă* se recunoaște un apetit al formei, factor care creează și desvoltă un stil, consecvent celui apetit inițial. Se diferențiază trei moduri ale *năzuinței formative*: cel *individualizant* (cultura germană: Rembrandt, Shakespeare); cel *tipizant* (cultura greacă) și cel *elementarizant* sau *stihial* în care recunoaștem expresia redusă până la formele elementare (pictura bizantină).

În ultimul succint capitol, se intercalează toate aceste, celui *Logos*. „principiu al ordinii și al formei”, căreia *inconștientul* ar putea să-i fie o împărăție a acestui *Logos larvar*.

Dar ... nu se poate prezinta această carte fără a-i altera frumusețea serafică. Am vrut aici să încreștăm un stimulent pentru a o citi cât mai mulți. Satisfacția nu se va putea cu nimic compensa.

Ion Moldoveanu.

UN AN DE FAPTE ROMĂNEȘTI. E titlul anuarului ce l-a scos *Cercul Cultural „Minerul” a familiei Șorecani*.

Viața în funcție de om, în ultimul timp se abate între două lumi: una zisă bătrână și alta numită tânără. Poate termenii sunt grei. Nu se poate preciza de unde începe unul și unde sfârșește celălalt. Mai vizibile ar fi lumea mizeriei și cea a traiului din plin.

Și în primul și în al doilea caz, de observat e, că cele două realități nu slujesc aceluiaș crez. Conflictul e inevitabil. Ca urmare naturală starea aceasta are repercursiuni asupra individului. Ridicarea sau ratarea sa, este în raport direct cu realitatea din care face parte. Valoarea pe care i-o dă insului trăirea imperativelor ființei sale psiho-fizice e măsura de forță, capacitate, utilitate și muncă în sensul creației. Dacă aceasta e adevărat pentru individ e cu atât mai adevărat pentru colectivitate. Sufletul colectivității e mai distinct decât al insului mai categoric, mai rezistent și în fine mai reactiv.

Iată de ce Familia Șorecani, răsărită din necesitatea de a fi din rațiunea de mai bine, e o realitate superioară atât pentru lumea desamăgiților cât și pentru cea a îngânfaților.

A vrut Dumnezeu să se întâlnească aici un pumn de români harnici și tineri ce se închină unui singur crez: munca integrată în interesele oș-

tești, adăpată la isvorul vieții autohtone, pentru pregătirea statului totalitar de mâine.

Pretutindenii a devenit o necesitate strigentă acest crez. Deslegarea problemei e în funcție de selecția valorilor umane. Nu e ușor. Sunt multe drumurile și împătrite teoriile.

Numai o activitate continuă, impusă, mereu controlată și incontinuu alimentată cu jarul sufletului poate lămuri.

Mărturisirile care vorbesc aici cu o impresionantă elocvență de preocupările cercului cultural „Minerul” dela Ticu-Colonia și de realizările înfăptuite arată că Familia Șorecani e complex identificată cu idealul forță sub steagul căreia activează. Arată că legea „pentru aplicarea elementului românesc în întreprinderi” e bună. Și în sfârșit mai arată aceste mărturisiri că există și blesteme sfinte.

Ar fi greu de rezumat cupa aceasta de rânduri, ce are la spate un an de realizări românești, un an de irosiri de energie neînduplecată pe altarul cerului nou. S'ar putea scrie foi întregi despre portul național ce a introdus Cercul Cultural „Minerul” în întreagă regiunea aceasta în locul portului unguresc adoptat în decursul vremilor vitrege. S'ar putea scrie apoi despre corul și fanfara ce a reinviat graiul și cântecul străbun pe aceste plaiuri cum și despre casele culturale răspândite de o mână darnică în satele românești din jur pentru a da pâinea luminii. Ar urma „Casa de ajutor reciproc” și toate înlesnirile făcute pentru viața muncitorului român, înlesniri ce constituie o zestre sfântă a Cercului Cultural „Minerul”.

Cine a avut norocul să vadă vreodată echipa de propagandă culturală — așa numita „Caravană” în drum spre un sat oarecare, ori cui i-a picurat o lacrimă de fericire pe marginea unui program desfășurat, acela poate cunoaște fântâna limpede la care se adapă conducătorii acestei societăți, a căror nume crește cu fiecare pas pentru a cresta pe răbojul muncii, slovă neperitoare.

Un an de fapte românești este mai mult decât o carte, un an de realizări a Familiei Șorecani sub steagul jertfei și abnegației trece peste obișnuitul zilnic. Este aici o strofă din marele poem al românismului, care ar trebui săpat pe frontispiciile tuturor întreprinderilor, în colțurile tuturor sufletelor — chează de cremene, pentru cea mai românească rugăciune.

George Todoran.

REVISTE

GÂND ROMÂNESC. Cultura unui popor se măsoară cu slova, cu arta, cu muzica și dalta. Și nu e mică nevoia de a cobori această pâine în sufletul celor mulți. Pe drumul acesta spinos merg și revistele — cântecul pasului flământ de azi.

Una dintre revistele ce poartă greutate în cuvânt ce umple un gol simțitor și care se hrănește dintr'un crez naționalist ce-i face cinste e fără îndoială revista *Gând Românesc* dela Cluj. Cine a urmărit lună de lună această cupă plină de gând românesc, a putut observa că d. Ion Chinezu conducătorul trage mult la cumpănă cu munca ce prestează cu sufletul mare ce i-i dă și cu condeii său devotat totdeauna.

Studiile ce le întâlnești aici dela un număr la altul sunt o garanție bună. Cât privește apoi proza literară și poezia revista *Gândul Românesc* își face datoria ca în totdeauna. Nume ca: Ion Agârbiceanu, V. Papilian, C. Giurgiuca, Radu Gyr, George Popa, Olga Caba sunt o chezășie. Și să nu se uite apoi gestul mare și înțelegător pe care l-a făcut această revistă deschizând filele sale cu bucurie în ultimul timp elementelor tinere ce mâine vor avea cuvântul.

PAGINI LITERARE dela Turda e încă una dintre revistele bune ale provinciei Transcarpatine. Esseurile reprezentate prin harnicul și talentatul Grigore Popa deschid un drum frumos prozei și poeziei. Teodor Mureșan, M. Beniuc, Ivonne Rossignon, V. Beneș, Vlaicu Bârna, George Popa, Radu Brateș, Ionel Neamtzu, Gheorghinescu Vania, Pavel Dan, Mircea Străinul, Traian Chelarul, Matei Alexandrescu, Virgil Carianopol, Ion Ștefan, Barbu Zevedeu sunt nume întâlnite în această revistă. Mai întâlnești din când în când și personalități ca Lucian Blaga.

Cronica susținută cu multă demnitate de Romulus Demetrescu. Nu înțelegem însă aierele de consacrați, stilul de pamflet, ce aduc divergențe între cei ce ar trebui să se înțeleagă.

LANURI. Și în sfârșit o vorbă despre această revistă răsărită din o necesitate lăuntrică, limpezită în apa cunoștinței pure și înfiripată de truda câtorva tineri la Mediaș pentru a sluji celui mai frumos crez. Dârjenia lor cum frumos spune M. Axente; într'un oraș fără tradiție literară a fost mai mult decât greu. S'au dedicat acești prieteni ai artei unei idei frumoase, unui ideal care de multe ori cere preț mare. Și s'a muncit mult. Rodul a balansat între cer și pământ și deși greu, totuși a ales drumul înaltului. Mai eri „Lanuri” trecea ca o fițuică prin fața așa inchipuitorilor ași, pentruca azi să ajungă un îndreptar de gând, slovă daltă și penel românesc.

Grupul restrâns: M. Axente, George Popa, Copilu-Chiatră, Moldoveanu numără azi multe nădejdi restrânse în grupul cântecului tinereții, trebuie să învingă. Este aici o cuminecare pe crestele unei luminoase spiritualități constructive, în care dospește crezul creației și elogiul frumosului zestre pentru botezul sângelui.

George Todoran.

CĂRȚI, REVISTE ȘI ZIARE PRIMITE LA REDACȚIE.

Omul și mașina — Nicolae Berdiaeff — traducere de Iosif E. Naghiu.

Lanuri, No. 1 și No. 2.

Răsai Soare ... No. 9—10.

Intercări. „Revistă studentească lunară”.

Slove de foc.

Înrățirea.

Valea Bârgăului.

VIZITAȚI LIBRARIA

„REMUS CIOFLEC“

CLUJ, PIAȚA UNIRII No. 8

Cel mai mare depozit de
Manuale didactice, rechisite
și imprimate școlare din

BCU Cluj / Central Ardeal. ty Library Cluj

**Rabat special pentru Cooperative
și Comitete școlare.**

In depozitul librăriei se gă-
sesc toate noutățile literare
și științifice, atât cele ro-
mânești cât și cele străine.

S U M A R U L :

- Teodor Arcan* . . . Măsurarea inteligenței la adulți.
Zevedei Barbu . . . Sigmund Freude
V. F. Călugăru . . . Alt mijloc de culturalizare „Bibliotecile sătești”.
Ion Moldoveanu . . . N'a fost decât o dragoste — versuri —
” ” . . . Expoziția pictorului N. Brana.
Niculae Albu . . . Copilul din lemnărie — schiță —
Florica Ciura . . . Treceri — versuri —
Marcela Arcan . . . Vagabonzii — versuri —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂRȚI — REVISTE

Ion Moldoveanu (Lucian Blaga : Orizont și stil). George Todoran
(Un an de fapte românești : Anuarul cercului cultural „Minerul”),
(Gând românesc, Pagini literare și Lanuri).
